

kateri začinjeni tudi z osebnimi zgodbami in izpovedmi, in tudi prispevki izpod peres sodelavcev in partnerjev dvv s celega sveta o lokalnih in regionalnih izkušnjah vpeljevanja izobraževanja odraslih ter o izobraževanju odraslih nasploh. Zbornik zaključujejo dokumenti, obsežna zbirka prispevkov s konkretnimi podatki, ki bogato dopolnjujejo sliko štiridesetletnega delovanja dvv international.

Michael Samlowski takole povzame štiri desetletja njihovega dela: »*Inštitut za mednarodno sodelovanje pri Nemški zvezi ljudskih univerz* obstaja štirideset let, kar je resnično dolgo obdobje, videli pa smo, da sega mednarodno delo Zveze še dlje. Za takšne vrste organizacijo ni majhen dosežek, da je tako dolgo obdržala položaj na področju, rasla in sprejemala nove izzive kljub dejstvu, da izobraževanje odraslih ni bilo prioriteta njenih sponzorjev, niti ni bilo vodilna tema v nacionalnih in mednarodnih načrtih izobraževalnih politik. Potrebno je bilo najti pravi trenutek, da je lahko dvv pred štiridesetimi leti ustanovila samostojen, mednarodno usmerjen inštitut, ki ni bil namenjen le delitvi idej in izkušenj z izobraževanjem odraslih organizacijam in izobraževalcem odraslih iz drugih držav, temveč tudi z namenom, da bi jim lahko poleg strokovne nudili tudi pomoč pri upravljanju s tehničnimi in finančnimi viri. Šlo je za to, da so bili pravi ljudje na pravem mestu in v pravih okoliščinah.«

Polona Kelava

Bojana Lobe, *Integration of Online Research Methods [Združevanje kvalitativnih in kvantitativnih metod]*, Ljubljana, Fakulteta za družbene vede, 191 str.

Knjiga *Integration of Online Research Methods* (2008) je razdeljena na tri dele. Začne se s predstavitvijo kvalitativnih in kvantitativnih metod. Avtorica podrobno predstavi kontekst in koncepte, povezane z različnimi raziskovalnimi metodami. Pri združevanju metod gre za združevanje vsaj ene kvantitativne in vsaj ene kvalitativne metode zbiranja podatkov v okviru iste raziskave. V nadaljevanju avtorica predstavi trenutno stanje na področju združenih ali mešanih metod (metod, ki združujejo kvalitativne in kvantitativne metode). Nadalje predstavi možne raziskovalne načrte, med katerimi omeni tudi načrt povratne zanke (angl. *iterative design*), ki pa je zelo redko uporabljen ravno zaradi časovne omejitve raziskovanja. Predstavlja namreč ponavljanje posameznih ciklov zbiranja in obdelave podatkov oziroma vračanje v predhodno fazo, kar pa poveča stroške in tudi podaljša trajanje raziskave. Zaradi tega avtorica predlaga pristop spletnega zbiranja podatkov na podlagi tega raziskovalnega načrta. Večno vprašanje, katere metode so primernejše: kvalitativne ali kvantitativne, se torej zaključí s predstavitvijo raz-

iskovalnega načrta, ki vključuje združevanje obeh metod z uporabo spletnih metod zbiranja podatkov v okviru iste raziskave.

Drugi del knjige predstavlja razvoj raziskovalnega načrta povratne zanke, ki vključuje uporabo združenih metod. Predstavljene so tudi omejitve uporabe spletnega zbiranja podatkov. Uporaba spletnih tehnologij pri zbiranju podatkov omogoča prihranek pri času izvedbe raziskave in tudi prispeva k zmanjševanju stroškov, povezanih s terenskim delom zbiranja podatkov. V tretjem delu knjige avtorica predstavi dva »eksperimenta«, ki temeljita na prilagodljivem spletnem načrtu z uporabo združenih metod (angl. *flexible on-line mixed methods design*, v nadaljevanju FOMM). Prednosti tega načrta sta prav prilagodljivost ter ponovno vračanje v fazo zbiranja podatkov na podlagi ugotovljenih izsledkov prej izvedene kvalitativne ali kvantitativne faze.

Tretji del knjige torej predstavlja opis empiričnega dela. Avtorica je prikazala dva primera uporabe združene metode raziskovanja ter prilagodljiv raziskovalni načrt za spletno zbiranje podatkov. V prvem primeru je bilo deset študentov četrtega letnika (avtorica jih poimenuje raziskovalne pomočnike, ki so pod njenimi navodili izvajali raziskavo) slučajno razdeljenih v dve skupini. Obe skupini sta raziskovali isti problem, dobili ista navodila za raziskovanje ter uporabljali iste metode. Prva skupina je bila »kontrolna« skupina, ki je raziskovala na podlagi zaporednega eksploratornega načrta (angl. *sequential exploratory design*), druga pa je bila skupina, ki je izvajala FOMM. Raziskovalna načrta se razlikujeta zgolj v številu ponovitev zbiranja podatkov. »Kontrolna« skupina je raziskavo izvajala po zaporedju: kvalitativno zbiranje podatkov (spletni intervjuji), analiza zbranih podatkov in izdelava ankete na podlagi ugotovitev kvalitativnega dela, kvantitativno zbiranje podatkov (spletna anketa), analiza zbranih podatkov in končno poročilo; FOMM skupina je ravnokar omenjeno ponovila dvakrat.

V drugem primeru so bili udeleženci oziroma raziskovalni pomočniki (sodelovali so drugi udeleženci kot v prvem delu) prav tako naključno razdeljeni v dve skupini, dobili so isto raziskovalno vprašanje in ista navodila. Prvi so raziskovanje izvajali na podlagi zaporednega eksploratornega načrta, le da se je raziskovanje tokrat začelo s kvantitativno fazo, drugi pa ponovno po FOMM. Raziskava prvih raziskovalnih pomočnikov je potekala po naslednjem zaporedju: kvantitativno zbiranje podatkov (spletna anketa), analiza zbranih podatkov in izdelava ankete na podlagi ugotovitev, kvalitativno zbiranje podatkov (tri spletne fokusne skupine), analiza zbranih podatkov in končno poročilo; FOMM skupina pa je ravnokar omenjeno ponovila trikrat, in sicer s to razliko, da so v vsakem krogu izvedli po eno spletno fokusno skupino. Čas, ki so ga imeli pomočniki na voljo, je bil v prvi in drugi skupini enak. Enako je bilo tudi v prvem delu empirične raziskave.

Ugotovitve praktične uporabe združenih metod pod prilagodljivim načrtom so zelo pozitivne. Raziskovalni pomočniki skupine FOMM so v obeh primerih prišli do konkretnjših, bolj podrobnih rezultatov oziroma zaključkov. Tudi s samim postopkom raziskovanja so bili zelo zadovoljni. Predvsem so kot pozitivno izpostavili vračanje na kvalitativno oziroma kvantitativno metodo, kar jim je omogočalo podrobnejšo interpretacijo podatkov ter izboljšanje pripomočka (spletne ankete ali strukturiranega intervjuja). Avtorica je poleg omenjenega podala tudi nekaj koristnih ugotovitev o uporabi postopkov kvalitativnega zbiranja podatkov na spletu (število udeležencev, primerno za spletne fokusne skupine, priporočila za ravnanje anketarja v primeru neodzivnosti udeleženca ...). Prikazala je učinkovito uporabo raziskovalnega načrta povratne zanke, ki v eni raziskavi združuje kvalitativno in kvantitativno zbiranje podatkov.

Morda je nekoliko premalo opisana populacija raziskovalnih pomočnikov (udeležencev, ki so izvajali raziskavo), saj se angleški izraz »students« v kontekstu mednarodnih raziskav znanja običajno uporablja tudi za učence in dijake. Tako bi morda k opisu udeležencev (»forth-year students«) lahko dodala še, da gre za študente, ki so obiskovali fakulteto.

Avtorica skozi celotno knjigo zelo kritično vrednoti svoje trditve in zmeraj predstavi še »drugo plat«. Knjiga je napisana zelo utemeljeno in ima verjetno ravno na ta račun veliko opomb, kar je lahko v določenem trenutku za bralca zelo moteče. Avtoričine trditve so dobro podprte z empiričnimi raziskavami in ugotovitvami, kar bralcu nudi zelo veliko zalogo možnih raziskav za posamezno področje, v primeru, da bi se tudi sam želel podrobneje seznaniti s katero izmed predstavljenih vsebin. Knjiga je primerna za raziskovalce, ki se prvič srečujejo z uporabo združenih metod, kot tudi za raziskovalce, ki že imajo izkušnje na tem področju.

Smo v obdobju, ko je informacijska tehnologija zelo široko uporabljena za različne namene in je vedno bolj prisotna tudi v našem vsakdanjem življenju. V času, ko se tudi pri mednarodnih raziskavah znanja učencev usmerjajo k spletnemu oziroma računalniško podprtem zbiranju podatkov, je knjiga, ki se osredotoča na to področje, še posebej aktualna. Vsekakor bi bil raziskovalni načrt FOMM uporaben tudi v raziskavah v izobraževanju. Verjetno vsak raziskovalec na nek način tak načrt že uporablja pri svojem raziskovanju, a ne v sklopu iste raziskave. Običajno je takšno »mešano« in ciklično zbiranje podatkov razdeljeno na več projektov. Najprej se običajno nek instrument (vprašalnik, anketa, test znanja ...) preizkusi na manjšem vzorcu za namen njegovega izboljšanja. Nato se instrument aplicira na večjem vzorcu respondentov, kasneje se običajno skušajo ugotovitve potrditi še na drugem (od prvega neodvisnem) vzorcu respondentov. Raziskovalni načrt, predstavljen v tej knjigi, pa omogoča vse v isti raziskavi.

Vsekakor je knjiga zelo zanimiva in obravnava aktualno tematiko. Kljub številnim prednostim pa ima spletno zbiranje podatkov kar nekaj pomanjkljivosti. Glavno vprašanje je dostop do interneta, ki ni enak za vse geografske regije in se razlikuje tudi glede na starostne skupine v populaciji. Internetna komunikacija prav tako ne more nadomestiti neverbalne komunikacije, ki je prisotna v intervjujih »v živo«.

Izbrana raziskovalna vprašanja, ki jih je avtorica uporabila pri svojih empiričnih študijah, so seveda zelo primerna za uporabo takšnih metod (prvo raziskovalno vprašanje je zajemalo ugotavljanje, katere oblike oglaševanja bi naj uporabljali na internetni strani, da bodo zadovoljni tako oglaševalci kot njeni uporabniki; drugo vprašanje se je nanašalo na to, kaj besedna zveza »uporabnost spletne strani« pomeni njenim uporabnikom). Uporaba spletnih anket na drugih vsebinskih področjih bo seveda še doživela svoj razcvet, saj ima informacijska tehnologija veliko prednosti in zanesljivo prodira tudi v naše vsakdanje življenje. Vsekakor se nam v prihodnosti obeta še več uporabe sodobnih komunikacijskih tehnologij.

Mojca Rožman

Charles C. Ragin, Družboslovno raziskovanje – enotnost in raznolikost metode, Ljubljana, Fakulteta za družbene vede, 218 str.

Knjiga *Družboslovno raziskovanje – enotnost in raznolikost metode* (2007) je slovenski prevod dela Charlesa C. Ragina z naslovom *Constructing social research: The Unity and Diversity of Method* (1994). Charles C. Ragin je profesor sociologije in političnih ved ter se osredotoča predvsem na področje družboslovne metodologije. S slednjo se ukvarja tudi ta knjiga. Knjiga je razdeljena na dva dela. V prvem delu se avtor posveti opredelitvi družbenega raziskovanja, njegovih ciljev ter poteku družboslovnega raziskovanja. Drugi del knjige pa je namenjen podrobnejšemu opisu strategij družboslovnega raziskovanja.

Na začetku se lahko na podlagi primerov seznanimo s tem, kaj je in kaj ni družboslovno raziskovanje. Avtor ga definira kot prikaz družbenega življenja, ki ga od drugačnega raziskovanja (kot ga na primer opravljajo novinarji) razlikuje to, ker niso prisotne vse od spodaj naštetih značilnosti, ampak le nekatere. Družboslovni znanstveniki se ukvarjajo z družbeno pomembnimi pojavi, ki so pomembni tudi za družbeno teorijo. Temeljijo na izkustvenem gradivu in so rezultat neke oblike sistematične analize zbranega gradiva.

Kot pglavitne cilje družboslovnega raziskovanja avtor navaja »*tvorjenje znanstvenih prikazov družbenega življenja*« (str. 96). Izpostavlja pa še »*sedem pglavitnih raziskovalnih ciljev v družboslovju*« (str. 47): prepoznavanje splošnih vzorcev in povezav; preverjanje in izpopolnjevanje teorij; napove-